

Az Európai Unió és az európai egység története

1. Európa mint civilizáció?

Mi a civilizáció? Egységes civilizáció-e Európa? Hol vannak a határai? Samuel P. Huntington elképzelése. Milyen viszonyban van más civilizációkkal? Mik az alapvető gyökerei és értékei?

2. Az európai civilizáció gyökerei

Az európai civilizáció gyökereit az ókori Mediterránium (Földközi tenger) térségében találhatjuk meg. Az i.e. 7. századtól kezdve az ún. klasszikus ókori görög civilizáció olyan korábban nem létező, új értékeket és eszméket hozott létre, mint pl. a demokrácia, a filozófia, a szabadság, stb., amelyek ma egyértelműen a nyugati, európai civilizáció, így annak új formája, az Európai Unió alapját képezik. A görög filozófiának óriási hatása volt mind a zsidó-keresztény kultúrkörre, mind a római világra, amelyek kétség kívül az európai civilizáció értékeinek másik két legfontosabb forrását adják.

3. Az első egységes európai civilizáció? Róma

Az ókori európai civilizáció a Római Birodalom kialakulásával vált egységessé mind területi, mind politikai, mind gazdasági, társadalmi, kulturális és vallási értelemben is.

4. A második egységes európai civilizáció? Kereszténység

A Római Birodalom összeomlása után mindazok az alapvető értékek, amelyek ma alapjait képezik az európai együttműködésnek, és amelyek az Ókor évszázadai során fokozatosan alakultak ki a Mediterrániumban, a kereszténység keretein belül éltek tovább. A középkori európai közösség egységes volt, és mint kereszténység létezett és gondolt magára; egyházi vezetője a pápa, világi vezetője (Nagy Károly óta) a császár és a fejedelmek.

5. Felbomlás és terjeszkedés: új Európa

A 14. századtól kezdve a nyugati keresztény civilizációban jelentős átalakulási folyamatok indulnak el. Le lehet írni ezt a folyamatot az ún. érett középkor válságaként is, ugyanakkor ezzel párhuzamosan olyan látványos fejlődési folyamatok indulnak el, amelyeknek következtében a sok közül csupán egynek számító nyugati civilizáció addig nem látott, egyedülálló módon vezető befolyásra tesz szert az egész világ fölött. Kialakulnak a ma ismert keretek alapjai.

6. Nemzetállamok Európája

Eme átalakulási folyamat során a keresztény egység megszűnik és a 17. századra Európa fokozatosan egymással versengő és együttműködő nemzetállamok szuverén (egyenlő rangú) közösségévé alakul át. A kor legfontosabb összetartó erejévé az új filozófia, vagyis a megszülető modern tudomány válik, amely később 17. századtól a modern nyugati civilizáció legfontosabb alapja lesz. 1648-ban, a vesztfáliai békével létrejöttek azok a keretek, amelyben a kölcsönös nemzetközi megállapodásokra épülő, szuverén nemzetállamok, modern Európája fokozatosan kibontakozhatott, és meghódíthatta a világot.

7. Az európai nemzetállamok válsága

A nemzetállamok Európája és a hozzájuk vezető szerves fejlődési folyamat az I. világháború és a nagy gazdasági világválság (1929-33) baljós jelei után a II. világháborúval szakadt meg végleg, ugyanakkor ez természetesen még korántsem jelentette a nemzetállamok végét, sőt, bizonyos tekintetben az európai nemzetállamok utóvirágzásaként tekinthetünk az 1945 és 1975 közötti időszakra (jóléti állam).

8. Az európai egység eszméjének újraszületése

Bár már a 19. században megfogalmazódik az egységes modern Európa eszméje, Victor Hugo szavaival élve az Európai Egyesült Államok eszméje, annak realitása az igen sikeres nemzetállamok korában egy pillanatig sem volt, az I. világháború tragédiája után is csak kudarcra ítélt, gyenge próbálkozások jelzik ezt a folyamatot. A helyzet a II. világháború után érett meg az európai szintű együttműködésre, amelyet elsősorban Európa világban betöltött vezető helyzetének elvesztése, a két, megszálló, új szuperhatalom, az USA és a Szovjetunió lehengerlő fölénye indokolt, valamint a nemzetgazdaságok szoros együttműködéséből származó konkrét gazdasági előnyök.

9. Az Európai Unió kialakulása

Fokozatos fejlődéssel 1951 és 1992 között létrejött az Európai Unió, amely a nagy keleti bővítéssel lényegében most már egész Európát lefedi.

10. Európai Unió: egységes európai civilizáció a 21. században?

Az Európai Unió az az elsősorban gazdasági, másodsorban politikai együttműködés, amely a 20. század második felétől kezdve egyetlen gazdasági, politikai „testbe” integrálja a korábban teljesen szuverén európai nemzetállamokat. Alapját elég jelentősen a 2008-ban megrendült globális gazdasági rendszer adja. Kérdés, van-e ezek után jövője? Mi lehet a jövője, és mi lehet helyette, ha nincs jövője?